

החליל פרק חמישי סוכה

גד.

עין משפט
נר מצוה

(א) [מוספתא ר"ה פ"ג
ה"כ] ערכין י. ר"ה לד.
(ב) [מוספתא פ"ד ה"ה]
(ג) [לקמן נה. ד.] (ד) [פסחים
פד. יומא מו. יבמות מב.].
(ה) [ענינים יג. ד. יבמות
כא. עג. פד. תבואת
מא. קדושין טו. מ. מיר
לא. סוטה עז. ז"ק י.
טו. מג. סג. ממוט כא.].
(ו) ז"ל דמוספין. רש"י,
(ז) [גלעיל מה.].

תורה אור השלם

1. ובגין אהרן הכהנים
יחקעו בחצוצרות וקוץ
לכם לזקק עולם
לדורותיכם: כבוד ר' ה
2. וביום שמחתכם
ובמועדיכם ובראשי
חודשיכם ותקעתם
בחצוצרות על עלותיכם
ועל זבחי שלמיכם וקוץ
לכם לזקרו לפני
אלהיכם: אני ה'
אלהיכם: כבוד ר' י

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שיר וכו'
פסחים מרובים והיו
טעונים:

רבינו הגנאל

ואילו לא [אמר] ולא
כלום, הוה אמרין לאפוקי
מדרכי יוחנן דאמר שמע
ט' תקיעות בטי' שעות
יצא, בא רב כהנא לומר
שאם ירחיק הרבה ביניהם
לא יצא. לפיכך פירש ולא
כלום, להודיע דהכי סבירא
ליה דכולהו חדא חשיבין,
כיה יהודה. פתגמי' ערב
שבת שבתוך החג היו כו'.
ואמר' מתני' ר' אליעזר בן
יעקב היא, מולא (האומר)
[אמרין] למעלה העשירית,
[דנתיא] ר' אליעזר בן
יעקב אומר ג' לגבי
מוצת כו'. פ"י המצריך
ג' למעלה העשירית, אינו
מצריך כלום לגבי מוצת,
והמצריך ג' לגבי מוצת
הוא ר' אליעזר בן יעקב,
ואמר' מצריך כלום למעלה
ההשירית. כי אחא רב
אחא בר חיננא מדרומא,
אחא ואיית' מתניתא ביריה
דקמני בה הכל ליה
המוספין. ופירשה הוא
בעצמו, שתוקעין על כל
מוסף ומוסף (ט') תקיעות
בפני עצמן, ומקשינן עליה
והא שבת שבתוך החג,
דאיכא מוסף חג ומוסף
דשבת, ואע"ג דמדלית מן
מ"ח ג' להבטיל העם
מן המלאכה (כו') [וג']
ואהבדיל בין קודש לחול
שאין תוקעין בהן בשבת,
ונשתיירו מ"ב, וט' למוסף
של שבת הרי ג"א, ליתני
במתני' שבת שבתוך החג
היו שם ג"א תקיעות.
ופריך ר' יודא, אין תוקעין
על פתיחת שערים בשבת,
הרי ט', פ"י ג' להבטיל
ג' להבדיל ג' לפתיחת
שערים, אפיק הללו ועייל
ט' של מוסף של שבת,
מכל מקום מ"ח הויין.
ובא רבא ואמר מהא הוי
דלא חישי לקמחיה, שלא
שימש כל צרכו ולא ידע
שמורה זו, ואתי לפרוקי
לק, לא חזי דמתני' בכל
יום תנן, ואפי' בשבת,
ועוד סוף סוף כי מדלית
ג' להבטיל את הפס וגי'
להבדיל [וג'] לפתיחת
שערים, ועיילת ט' למוסף
של שבת, הוויין להו מ"ח,

מהו דסימא רצנן היא. ויכול להפסיק צינתיים הפסקה מועטת ומאי אין צין דקאמר שלא ימתין המתנה מרובה לאפוקי מדרכי יוחנן: **תשע תקיעות**. האמורות בראש השנה מן המורה שלש למלכות תקיעה תרועה תקיעה ושלא לזכרונות ושלא לשופרות כדאמרין בראש השנה (דף לד.). והאי דעבדינן טפי משום ספיקא דתרועה הוא דלא ידעינן אי גזיחי הוא אי לולי הוא: **ולא כלום**. משמע דאפילו הפסקה מועטת ליתא: **אינו אומר על גבי מוצת**. שהיו תוקעין לגבי המוצת: **ה"ג לגבי המוצת למה לי דתקע** הא **תקע ליה למילוי המים**. כל תקיעות הללו של שער העליון והתחתון ושער המים משום מילוי המים הוא הלכך לערבה למה לי תקיעה הא כל הני תקיעות דמוספין? **בגו אין** אלא משום שגזרתי מ"ח תקיעות ביום אחד ואלו הן הלכך הוהילי וגמירי משום התקיעות בגו שנים עשר למעלה העשירית עדיף למיעבד דמוכחא מילתא שהן משום מילוי המים שתוקע לכולן על דבר המילוי כסדר ומעלה עשירית משום דמקום מסוים בעלמא הוא לידע היכן תוקעין אותם. **ואני שמעתי** לשלש לגבי מוצת כשמוליכין את המים למוצת וה"ג לגבי מוצת למה לי דתקע הא תקע ליה בשעת נסוך המים ט' לתמיד של שחר בשעת נסכים היו שאין אומרים שיר אלא על היין וקשיא לי א"כ נפישן להו תקיעות דהא איכא הך דמנ"ו גבי זקיפת ערבה או שמא זקיפת ערבה צעת שמוליכין המים למוצת היא: **שאין ס"ל יסקעו**. אלא ובני אהרן בתולדות: **הכל לפי המוספין תוקעין**. מפרש ואזיל לה: **הוא שני למה דמאי הכל לפי המוספין דקאמרין** **זו שתי קדושות כגון שבת ויום טוב וזכיר שני מוספין תוקעין לכל מוסף שאומרים למוסף שבת שיר של שבת ותוקעין תשע תקיעות לשלשה פרקים ולמוסף יו"ט שיר של יום טוב ותוקעין ט' תקיעות: **ואם איסא**. דתוקעין על כל מוסף ליתני שבת שבתוך החג: **שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת**. שאינה למנוחה כתיקיעות של קרבן דמתני' בקרא ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אלא הן לקיימת ניניהו שישמעו ויבאו למעמדם ולדוכנסו ולא דחו שבת הלכך הדר הוה להו מ"ח:**

מהו דתימא אפילו כרבנן ולאפוקי מדרכי יוחנן דאמר ^(א) שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: **ע"ש שבתוך החג כו':** ואילו למעלה עשירית לא קתני מתניתין מני רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא שלש למעלה עשירית ר' אליעזר בן יעקב אומר ^(ב) שלש על גבי המוצת האומר למעלה עשירית אינו אומר **ע"ג המוצת והאומר ע"ג המוצת אינו אומר למעלה עשירית מ"ט דר' אליעזר בן יעקב כיון דתקע לפתיחת שערים למעלה עשירית למה לי דתקע האי לאו שער הוא הלכך ע"ג המוצת עדיף ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים ע"ג המוצת למה לי הלכך למעלה העשירית עדיף כי אתא ^(ג) ר' אחא בר חיננא מדרומא אייתי מתניתא ביריה ^(ד) ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות שאין ת"ל יתקעו שכבר נאמר ^(ה) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם ומה ת"ל יתקעו הכל לפי המוספין תוקעין הוא תני לה והוא אמר לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף תנן ע"ש שבתוך החג הוה שם מ"ח ואם אימא ליתני שבת שבתוך החג משכחת לה חמישין וחד א"ר יורא לפי שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת אמר ^(ו) רבא מאן הא דלא חש לקיימא חדא דבכל יום תנן ועוד אי גמי כהדרי ניגהו ליתני שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה דשמעת מינה תרתי שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב ושמעת מינה דר' אחא בר חיננא אלא אמר רבא **לפי שאין תוקעין למילוי מים בשבת דבצרי טובא וליתני נמי ר"ה שחל להיות בשבת דהא איכא תלתא מוספין מוסף דר"ה מוסף דר"ח מוסף דשבת ע"ש שבתוך החג איצטרך ליה לאשמעינן כדרבי אליעזר בן יעקב אמו מי קאמר ליתני הא ולא ליתני הא ליתני הא וליתני הא ^(ז) תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שיר ערב הפסח אי****

מהו דתימא אפילו כרבנן. ואין צין דקאמר שלא יפסיק צין זה לזה הפסקה מרובה כדי לגמור שלשמן כדרכי אצבו דלמר בשילהי ראש השנה (דף לד. וסג) שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ולאפוקי מדרכי יוחנן דלמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות ציוס יאל דשהה כדי לגמור את כולן אינו חוזר לראש קמ"ל דוקא לרבי יהודה קאמר רב כהנא משום דתקיעה ותרועה ותקיעה כולה אחת היא ואפילו הפסקה מועטת פחות מכדי לגמור שלשמן לא יפסיק אלא כדי נשימה דהפסקה צריך כדאמר בשילהי ר"ה (סג) ותקעתם תרועה תקיעה בפני עצמה ותרועה בפ"ע אצל לרבנן לא חישינן אי מפסיק טובא והשתא לענין תקיעות לא נפקא לן מיניה מידי לרבי יהודה בפלוגתא דר' אצבו ור' יוחנן וכו' פליגי אליבא דרבנן ולענין מילי טובא צבלי וצמגילה וצק"ש וצתפלה:

שייר ערב הפסח. שיש צשיטת הפסח עשרים ושבע תקיעות שהפסח נשחט בשלש כמות כה אמר כה דמתנן צתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל כה קוראה את הלל שלש פעמים שהיו פסחיהן מרובין ^(א) והם טעונים הלל צשיטתן ולא היו מספיקין לשחוט פסחיהם כל כה וכה עד שיקראוהו ג' פעמים ואף על גב דמתנן ואף על פי שלא שלשו מימיהן היינו לא גמרו פעם שלישית אצל מיהו אין כה שלא הייתה גומרתו שתי פעמים ומתחלת צו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחלת קריאה ותקעין וצבלי קריאה של תקיעות כך פירש צקונטרס ואין הלשון משמע כן דמתנן התם קראו את ההלל אם גמרו שני ואם שנו שלשו אף על פי שלא שלשו מימיהן משמע שאפילו כה ראשונה לא התחילה פעם שלישית מעולם ועוד משמע צבראש פרכים היו תוקעין דלאשכחן צסוף מסכת תמיד גבי שיר של תמיד דצור הלויים צשיר הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחוואה ושני פרקים יש צבלי מדר' יהודה דלמר מימיהם של כה שלישית לא הגיעה לומר אהצתי משמע דנתינת הוה תחילת הפרק והודו נמי תחילת הפרק כדאמרין פרק לולב הגזול (לעיל דף נח.) מכאן שמנוה לענות צבראשי פרכים והם היו תוקעין צתחלת אי

ההלל שלש תקיעות כדתנן נעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו וכן לכל פרק ופרק נמנא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כה וכה וכן כה שלש היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמנא לשלשה כמות שלשה הללות וכהן כ"ז תקיעות אפילו כשלא היו שונות את ההלל כלל וכשהיו שונות נפישו תקיעות טובא אלא הני דפסיקי ליה קאמר דשייר והא דמתנן אין מוספין על מ"ח הוה מצי לאקשוי וזמנין דמוסיפין כגון היכא דשונות את ההלל אצל צלחו הכי פרכינן עלה מערב הפסח שחל להיות בשבת צצבת דנפישו לרבי יהודה ולרבנן ומשני כיון דליתיה צכל שנה לא קא חשיב ומה שפירש צקונטרס שהכת קוראה את ההלל לא הייתה הכת קוראה אלא הלויים קוראים וכן אימא צתוספתא דפסחים הלויים היו עומדים על דוכן ואומרים את ההלל צציר א"ר גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו מימיהם א"ר יהודה מימיהם של כה שלישית לא הגיעה לומר אהצתי כלומר לא הגיעו הלויים לומר אהצתי פסחיהן:

אי **לרבי אחא** מותצין אס אימא דתוקעין לכל מוסף ליתני ר"ה שחל להיות בשבת היו שם מ"ח כ"א צבכל יום וכ"ז של שלשה מוספין: **כדרכי אליעזר בן יעקב**. דמני להו ולא חשיב דלמעלה העשירית: **ערב**

ז' א מ"י פ"י מהלכות כלי הקדש הל' ו':

מוסף רש"י

אפילו כרבנן. והאי אין צין, לאו ידעשה ממוכות כל כך אלא שלא יתשה צינתיים וימר מדלי (ערכין י.). ולאפוקי מדרכי יוחנן. דלמר גבי ר"ה שעת תשע תקיעות שלש של מלכות ושגל של זכרונות ושגל של שופרות תשע שעות ששה שעה שני צין כל אחת ואחת אלא (סג.) ולא כלום. משמע כלל לא יפסיק (סג.) תשע תקיעות. מועטת נמי קמ"ל ר"ה לד.) דלא חש לקיימא. למה שהא טוקן, אס מטיס אס פסולת (פסחים י"ט.) למה שהא טוקן ומולא מפני, כלומר (לדבריו יבמות מב.).

רבינו הגנאל (המשך)

מתני' ר' אליעזר בן יעקב, ואשמעינן נמי דר' אחא בר חיננא. ונחזו דרבי ר' יודא. ופירק רבא אליבא דרבי אחא ואמר, לפי שאין תוקעין על מילוי המים בשבת. פ"י שאין מילוי המים בשבת, (והניא [נתנן] כמעשהו בחול כו' אלא שיהיה ממלא מערב שבת בחבית של זבחי שאינה מקודשת מן השילוח. צבבת, אין שם תקיעה על מילוי המים, ללא על שער [העליון]. ללא על השער התחתון (כו') [הרי כאן ט"ו]. וישת אחרוני להבטיל ולהבדיל בין קדש לחול. ויבין דמדלית הני ט"ו, נשתיירו מ"ב, דבכל יום, ג' דלגבי מוצת, וט' למוסף שבת, וט' למוסף יום טוב הרי מ"ב, ובצרי להו טובא, לפיכך לא נתי [שבת] שבתוך החג דהא לא משכחת בה מ"ח. ומקשינן תוב ליתני ראש השנה שחל להיות ביום ראש חודש דאינון כ"ז תקיעות, ג' לפתיחת שער וט' לתמיד של שחר וט' לתמיד של בין הערבים, מ"ח, ואי איתא לדר' אחא ליתני ראש השנה שחל בשבת היו שם מ"ח, ופריקין איצטרך ליה למיתני ערב שבת שבתוך החג היו שם מ"ח, לאשמעינן ג' לגבי מוצת כו' אליעזר. ואמרין אי הכי ליתני הא והא, ליתני ערב שבת שבתוך החג לאשמעינן ג' לגבי מוצת ומתניתין ר' אליעזר בן יעקב היא, ולייתני ראש השנה שחל בשבת לאשמעינן הא דר' אחא בר חיננא. ודחינן אין הכי נמי, מיהו תנא חדא ושייר אחריתי. מאי שייר דהאי שייר ערב הפסח נמי אית ביה מ"ח תקיעות. כ"א שבכל יום, ושלש תקיעות בכל הילל. ושנינן כי הפסח נשחט בשלש כמות, וכל תשע תקיעות פסחים קורין את ההלל, ותוקעין ומריעין ורובין. ואם גמרו את ההלל שובין אותו, ואם שנו ועדיין לא נשלמה שחיטת פסחים על כל כה, תשילת פסחים את [ההלל], נמצאו שתוקעין על כל כה ט' תקיעות, בגי' כחות כ"ז

תקיעות. הנה מ"ח תקיעות בערב הפסח, ושייר ולא שואה במשנתנו, וכשם ששייר זו, כך שייר ראש השנה שחל להיות בשבת.

ואשמעינן

